

BAJAI HIRLAP

Politikai lap.

Megjelen minden csütörtök és vasárnap reggel.
Szerkesztőség és kiadóhivatal: Kollár A. könyvkereskedése,
hol az előfizetések és hirdetések felvételnek.

Tizenharmadik évfolyam.

Előfizetési árak:
Egész évre 10 kor., félévre 5 kor., negyedévre
2 kor. 50 fill. — Egyes szám ára 10 fillér.
Hirdetések jutányosan számíttatnak.

Báró Podmaniczky Endre programbeszède.

Szózat Baja város polgárságához.

Vojnits István báró Baján.

Gyönyörű napsütéses májusi napon tartotta báró Podmaniczky Endre, a bajai nemzeti munkapárt képviselőjelöltje programbeszédét. A derült égről mosolygva tekintett alá a nap, mintha az égiek üdvözlötte volna a szép idő, mintha odafenn a magyarok istene ezzel is kedveskedni akart volna, a nemzeti munkapártnak. Annak a pártnak, mely lobogójára a becsületes nemzeti munkát irta fel.

Gyönyörű idő, ezekre menő lelkes közönség, őszinte magyar szívből fakadó beszédek, mind arra való, hogy belopódzék az ember lelkébe és a családott, szenvedő szívnek új reményeket nyújtson!

Ünnep volt tegnap Baján, a nemzeti munkapártnak ünnepe, melyen pártkülönbség nélkül örvendett minden ember.

Báró Podmaniczky Endre, a bajai nemzeti munkapárt képviselőjelöltje nem a jelöltekől megszokott nagymondásokkal lépett a közönség elé. Nem mondott nagyokat, melyekkel meg lehet száditeni a huzékony lelkeket s mintegy varázserővel megnyerni, lebilincselni azt a hallgatóságot, amely valami rendkívülit vár a jelölttől. Hangzatos jelszavak, szellemi röppentyűk, tetszetős ígéretek gyujtó hatást idéznek elő, a politikai büvészkedés, szemfényvesztés tapsra ragadja a publikumot, ez a hatás azonban csak addig tart, míg a kiábrándulás órája el nem következik. Báró Podmaniczky Endre, a nemzeti munkapárt képviselőjelöltje beszédében azt is mondotta, hogy ő katona volt, a tettek embere, ő az ígéretek, a bombasztikus frázisok dobálásához nem ért, de ha Baja város polgársága őt tiszteli meg bizalmával, minden tudásával azon fog fáradni, hogy a város polgárainak megtisztelő bizalmára érdemes legyen.

Vojnits István báró is lejött Bajára, hogy pár rövid szót szóljon az ő szere-

tett bajai polgártársaihoz. A hazáját szerető, a hazáját féltő igaz magyar ember, szívből fakadó szavaival szólt és rámutatott arra az utra, amelyen ennek a sokat szenvedett országnak haladnia kell, ha azt akarja, hogy boldoguljon. A szenvedéseinkért nem vádolt senkit, csak rámutatott a helyes utra, mely kivezet bennünket a szolgaságból.

Lebach László dr. mint a nemzeti munkapárt bács megyei intézője szólalt fel, Vinkler Elemér dr. pedig ismertette báró Podmaniczky Endre tetteit.

A programbeszéd impozáns lefolyásáról a következő tudósítás számol be:

Tíz óra volt mikor Ertl József a bajai nemzeti munkapárt elnöke fellépett a pódiumra, vele voltak: báró Podmaniczky Endre, Vojnits István báró, ifj. Szemző Gyula főispán, Tury Mátvás, dr. Rosenberg Mór, dr. Kiss Péter, dr. Nemes József, dr. Lebach László, dr. Vinkler Elemér, Müller József, dr. Lemberger Ármán, Meskó Zoltán, Scharpf Elek, Jovánovits Milán, Kolozsvávy Sándor, stb. Amikor Podmaniczky Endre báró az emelvényre lépett, hangos éljenzéssel fogadta az ezrekre menő közönség.

Az éljenzés csillapultával Ertl József pártelnök köszönetet mondott a polgárságnak, nagyszámban való megjelenésükért és felkérte báró Podmaniczky Endrét programbeszédének elmondására.

Podmaniczky Endre beszédét állandó érdeklődéssel és sürű éljenzéssel fogadta a közönség. A beszédet itt adjuk:

Tisztelt Polgártársak!

Azt hiszem, nem szükséges részletesen vázolni a legközelebb elmúlt néhány esztendő szomorú politikai eseményeit.

A szemünk előtt folytak le azok az események, mindnyájan tisztában vagyunk azokkal.

Csak ezen események következményeire óhajtok rámutatni. (Haljuk!)

A függetlenségi párt, az alkotmánypárt és a néppárt szövetsége, amelyet koalíciónak neveztek el, eredményesen kormányozni nem tudott.

Abból a sok ígéretből, amelyeket évtizedeken át hangoztattak s amely ígéretekkel nyerték meg a magyarság rokonszenvét, nemcsak hogy nem valószínűk meg semmit, hanem beleülve a hatalomba, megtagadták, cserbenhagyták a legszentebb magyar eszméket. (Ugy van! Igaz!)

Nagyon sokat lehetne felhozni, amit az ország kárára elkövettek. Még többet lehetne arról beszélni, hogy mi mindent nem tettek, amit ígértek. (Igaz!) Nem akarok azonban hosszadalmas lenni, ezért csak egy dolgot említek fel.

Mielőtt kormányra jutottak, mindig igazak izgatták a népet, hogy sok az adó; ígérték, hogy leszállítják az adót.

Mi történt? Csináltak új adótörvényeket; ezekkel az új törvényekkel annyira felemelték az adót, hogy a mostani kormány nem tudja azokat végre, mert sajnálja a jó népünket. (Éljen.)

Ők, akik mindig a nép barátainak vallották magukat, így akartak könnyíteni a népen. (Szép ízlék.) Persze kellett volna nekik a nép pénze, mert hisz mindent megadtak Ausztriának, annak az országnak, amely ellen ők küzdöttek legjobban, de csak szóval.

Az ipart is emlegették, mindig; iparosainkat biztatták az új ipartörvény tervezettel, azok fel is ültek nekik becsületes magyar lelkükkel s mit kaptak? Osztrák gyárak betelepítését magas államsegéllyel. Beélték őket az ország szívébe, hogy közvetlenül tegyék tönkre virágzó kisiparunkat. Ezek a gyárak nem hogy csökkentették volna behozatalunkat, de sőt egyenesen melegágyai lettek az osztrák árak terjesztésének és behozatalának, amely 50%-al emelkedett.

Az iparosok minden, előzetes, meghalgtatása nélkül megteremtették a munkásbetegségélyző pénztárt, amelyet minden ízében teljesen és sürgősen reformálni kell, hogy teljesen tönre ne tegye iparosainkat. Hát a mértékelteljesítési törvény sürgős végrehajtása? (Ugy van.) Angolország és a nagy Németország a szakképzés és az ipari szakstudás fokozatos fejlesztésével emelte kisiparát olyan fokra, olyan magas fokra, hogy mint a művészi alkotások világ-szerre keresletnek örvendenek és így mindennemű gyáripari alkotással szemben versenyképesek. A kisiparosok tehát fontos gazdasági tényezői úgy Angol mint Németországnak (Ugy van)

Évek óta dolgozom azon, hogy nálunk is az ipari szakoktatás fokozatosan fejlesztessék és első sorban is decentralizáltassék. (Éljen.) Az egy tarthatatlan állapot, hogy minden nagyobb kultur-intézményünk a fővárosban van és így csak egyes kiváltságosabbnak jut az a szerencse, hogy maguknak bizonyos irányban kiképzést biztosítsanak. — Már 1908. július hóban mint a D. M. K. E. alelnöke, azzal a feltejesítéssel fordultam a közoktatási kormányhoz, hogy necsak kulturpalotákat létesítsünk, de fokozatosan kifejlesztethető gyakorlati muzeumokat is, nyilvánosan, bárki által látogatható szakkönyvtárral. Szerintem ez volna az első lépcső tengődő kisiparunk megemelésére és fejlesztésére. (Éljen.)

A tehetetlenség és az országra káros uralom befejezéséül a koalíciós urak egymás között veszték össze. (Jobb is, mert különben most is a nyakunkon ülneek.)

Beállott az országban a teljes fejletlenség; a külföldön elvesztettük a tekintélyünket, Ausztria újra a nyakunkra ült s a korona is bizalmatlan lett.

Ilyen körülmények között alakult meg a nemzeti munkapárt (Éljen.) Ennek a pártnak célja az, hogy kivessze az országot a zavarból, újra helyreállítsa a király és nemzet között az egyetértést s azután egyetértéssel, békeben, nem ámitással, üres ígéretekkel, hanem komoly munkával kormányozzon. (Éljen.) Választanunk kell tehát: akarunk-e békés egyetértésben komoly munkával előbbre jutni, avagy továbbra is rabjai akarunk-e maradni azoknak az uraknak, akik csak ígérnek, de tenni sem tesznek. (Isten őrizzen tőlük.)

Én katona ember voltam (Éljen!) A katona a tettek embere, beszéddel, ígéréssel le nem győzheti az ellenfelet, hanem csakis tettel. (Éljen!) A tettek, a munka táborához csatlakoztam a polgári életben is, mert az a meggyőződés, hogy ekként szolgálhatjuk egyedül helyesen a magyar hazánkat. (Igaz!) Ezért vagyok a nemzeti munkapárt tagja. (Éljen!) És a mint katonakoromban bármikor kész lettem volna a hazáért utolsó csepp véretem is feláldozni, épen úgy a polgári életben minden erőmet a hazáért való munkának kívánom szentelni. (Éljen!) Ez az én szent fogadalmam. (Éljen.)

Mindezek után arról kívánok beszélni, hogy a nemzeti munkapárt kötelekében

hogyan, minő irány elvek szerint óhajtok működni.

Azokkal a vádakkal szemben, melyeket a nemzeti munkapárt ellen felhozni szoktak, kijelentem, hogy úgy én, mint a nemzeti munkapárt minden egyes tagja a reájuk váró nagy munkában első sorban és mindég, minden körülmények között magyar. (Éljen!)

Épen olyan jó magyarok vagyunk, mint bárki más ebben a hazában, sőt merem állítani, épen olyan 48 asok vagyunk, mint azok, akik magukról ezt csak hirdetik, de azután az elvüket megtagadják. (Ugy van!)

Épen abban különbözünk, hogy mi a sok kísérlet, a sok szenvedés, őseink oly sok véres áldozata után nem ámitjuk hiába a 48-as eszmékkel a népet, mert azokat az eszméket azonnal megvalósítani nem lehet, hanem mi csendes munkával erőn akarunk gyűjteni s ha megerősödünk, akkor akarunk mi az urak lenni Ausztria és Magyarországnak. (Éljen.)

Ne üljenek fel tisztelt polgártársak, azoknak akik hirdetik a 48-at, de azután, mint a 4^{1/2} évi kormányzásuk alatt tették, cserben hagyják.

Higyenek nekünk, akik nem hirdetjük, de cserben sem hagyjuk, hanem békés munkával elérni akarjuk az ország megerősödését és függetlenségét. (Éljen.)

Ilyen gondolkozás mód és meggyőződés mellett természetesen hiva vagyok első sorban a gazdasági önállóságnak: az önálló vámterületnek és az önálló banknak. Ámde feltétlenül szükségesnek tartom, hogy ezek a kérdések jól elő legyenek készítve, mert mi hasznunk van a vívmányokból, ha nyomukban a koldusbotot adják sok százezer polgárunk kezébe.

Katonai téren fokozatosan kell fejlődünk. A közös hadsereg magyar részébe bele kell jobban és jobban vinni a magyar szellemet; oda kell hatni, hogy minél több magyar tiszt legyen és tervszerű intézkedésekkel arra kell törekedni, hogy a vezető szerepet a hadseregben magunknak biztosítsuk s hogy ekként az önálló magyar hadsereg után táplált hő vagyunk minden rázkódattatás nélkül megvalósuljon. (Éljen.)

Hiva vagyok az általános, egyenlő választójognak, sőt, ha látom, hogy az ország közvéleménye úgy kívánja, a titkosság elől sem zárkozom el, mert az az álláspontom, hogy minden ember egyforma polgára a hazának s így minden embernek egyforma joga is van az ország sorsának intézésében részt venni, minden befolyásolástól menten. (Éljen.) Ezt a kérdést is jól meg kell azonban fontolni, de csak a magyarság és a magyar nemzeti szempont érdekében. Ezért csak olyan javaslatot járuléknak hozza, amely ezeket a szempontokat figyelmen kívül nem hagyja. Ahoz azonban sohasem adnám a szavazatomat, hogy az állami egység, a magyar nemzeti eszme ellen törő elemek is olyan befolyáshoz jussanak, mint az állam magyar és idegen nemzetiségű hű polgárai.

Őszinte hiva vagyok annak, hogy a nép terhein lehetőleg segítsünk és min-

den igyekezettel arra fogok törekedni, hogy okosan, beosztással gazdálkodjunk, újabb terhektől kiméljük meg e népet, a meglévő terheket pedig osszuk meg arányosabban. (Éljen.)

A progresszív adó rendszert megsza-vazom, mert véleményem az, hogy inkább a gazdag ember fizessen több adót, sem mint, hogy a szegény derék polgáraink vánkossát vigyék el adó fejében.

Ha pedig elkerülhetetlen az új adó, akkor a fényüzési cikkeket kell megadóztatni, nem pedig a szegény ember szájból kivenni a falatot. (Igaz. Éljen.)

Működésomban a mezőgazdasági és kereskedelmi érdekek mellett különös súlyt kívánok helyezni iparosaink sorsára, munkájára és érdekeire. (Éljen.) Azt már említettem, hogy a munkásbiztosítással járó óriási terheket feltétlenül meg kell szüntetni.

E mellett az iparost egyéb terhektől is lehetőleg kimélni kell, meg kell adni részükre minden lehető kedvezményt. (Éljen.) Az ipari termékeknek piacot kell teremteni és az ipari termékek értékesítését okos intézményekkel biztosítani kell.

Mindezek mellett a nemzeti munkapárt kötelekében minden, akár közjogi, akár közigazdasági, akár közművelődési, akár szociális kérdésben két vezéreszmét ismerlek el csak: az egyik a nemzeti érdek, vagyis minden kérdést első sorban abból a szempontból fogok elbírálni, hogy a magyar nemzeti eszme, az ország egységes magyar jellege, soha, egy hajszálnyit csorbát ne szenvedjen, hanem ellenkezőleg, mindig jobban kidomborodjék; a másik vezéreszme: a nép jóléte. (Éljen!)

A törvényhozás minden ténykedésének arra kell irányulnia, hogy a nép megélhetését, a megélhetés után a jólétét, megelégedettségét és boldogulását biztosítsa, mert tisztelt Polgártársak, nem abban van egy országnak ereje, ha egyes emberek gazdagok, ha egyes emberek vagyonosodnak. A népek, a nép minden fiának kell jólétét biztosítani, biztos kenyeret adni, vagyonosodását elősegíteni, mert csak az az ország haladhat, amelynek a népe erős, a népek pedig erőt a jólét ad.

Igy kívánom én, ha bizalmukkal megtisztelnak, az országot szolgálni és szent a meggyőződés, hogy ilyen irányban haladva, szép hazánk nem visszafelé, hanem biztos lépésekkel előre és mindig csak előbbre fog jutni.

Mindezek után szólni kívánok még szeretett városunk érdekeiről. (Halljuk.) Baja városa valamikor a virágzó, jó-módu városok közé tartozott. (Igaz.) Ma nem így áll a dolog. Sajnos, de be kell vallanunk, hogy a város nem haladt, hanem az anyagi erő, a polgárság jóléte és vagyonosodása tekintetében hátrorítottan visszafelődött.

Nem akarom az okokat keresni és kutatni; nem is akarom a volt kormányzat végtelen közönyét kiemelni, mert a panasz nem ér semmit, a sok beszéd és ígért sem használ. Cselekedni és tenni kell ezért a jobb sorsra érdemes városért. (Éljen.)

Mondanom sem kell talán hogy készséges örömmel ajánlom fel a szolgálataimat a városnak. (Éljen.) Ami tetterő, munkabírás és őszinte lelkesedés van bennem, azzal mindenkoron rendelkezhetik Baja városa. (Hosszantartó, lelkes éljenzés.)

Különös gondot kívánok fordítani arra, hogy a közúti dunai hid építésénél Baja városa ne legyen ismét mostoha gyermeke az államnak, hanem hogy a hid itt Bajánál építtessék ki. (Éljen. Halljuk.)

Nemcsak abban, hanem minden hasznos és előnyös kérdésben arra fogok törekedni, hogy Baja városa minél nagyobb mértékben részese legyen az állam támogatásának, mert Baja város közönsége nem lehet többé elhagyatott. (Igaz. Ugy van.)

Szorgalmas népe megérdemli a teljes támogatást és ezt kivívni egyik legfőbb feladatunk lesz. (Éljenzés.) Az állam támogatásával és minden igyekezetünkkel, minden eszközzel arra kell törekednünk, hogy polgárságunk megélhetését megkönnyítsük, jólétét előmozdítsuk, a sulyos terheken pedig könnyítsünk.

Bármilyen terv, amely ezt a célt kívánja szolgálalni, bennem a legodaadóbb támogatásra talál. (Éljen.)

Fáradságot soha sem fogok ismerni. Részletekbe nem bocsájtkozom, mert nem az én hivatásom megmondani mi kell!

Önök mondják azt majd esetről-esetre meg és én készséggel állok az ügy vezetőinek és az egész polgárságnak rendelkezésére. (Éljenzés.)

És amint közügyekben, a város egyetemét, avagy annak egyes osztályait érdeklő ügyekben, éppen úgy minden egyes polgár saját ügyében is bármikor kész vagyok befolyásom egész sulyával eljárni.

Vallás és nemzetiségi különbség nélkül mindenki részére nyitva áll állandóan a hozzám vezető út.

Azért hangsúlyozom ezt, mert a választási küzdelembe a felekezeti kérdést is belevitték. A magam részéről ezt a leghatározottabban elítélem, mert nem csak a szabadelvűség szempontjából, hanem hazánk jövő boldogulása érdekében is okvetlenül szükséges, hogy a felekezeti béke és egyetértés feltétlenül biztosíttassék. (Ugy van. Éljen.)

Jó katolikusnak érzem magamat; saját vallásom érdekeit, így elsősorban a hatolikus autonómia megvalósítását a szívemen viselem, amellet azonban minden más vállalfelekezet jogait tiszteltben tartom s az emberek között — mint eddig — úgy a jövőben sem teszsek különbséget a vallásuk szerint.

Tiszta liberális lelkemmel és meggyőződéssel ellenkezik ez, miért is minden olyan célzatot, amely az én választási harcomba ilyen irányt öhajtott belevinni, visszautasítok.

Hiszem, hogy ez az én őszinte kijelentésem megnyugtatja azokat az izraelita polgártársaimat, akik jobb meggyőződésű dacára, a vallás fegyverével harcoló igaztókna eddig felültek. (De nem ültünk fel.)

Ime tisztelt Polgártársak, ezek azok

az általános irányelvek, amelyek szerint én, képviselővé váló megválasztatásom esetén működni öhajtok. (Éljenzés.)

Szíves türelmüket köszönöm és magamat jóindulatukba ajánlom.

A programbeszéd elmondása után percegig tartó lelkesedés tört ki, emelvényen pedig megjelent Konert Lujza, Konert Riki és Antal lren és egy gyönyörű csokor virágot adtak át Podmaniczky bárónak, Podmaniczky a meghatottságtól remegő hangon köszönte meg a hölgyek ajándékát.

Lelbach László dr. beszélt ezután. Szavait azzal kezdte, hogy ő, mint a Bácsodrogyvármegei nemzeti munkapárt egy szerény intőző tagja szólal fel. Ugy jött Bajára, mint testvérekhez, abból a célból, hogy buzdítsa a polgárságot, politikai testvéreit. Röviden rámutat azokra az esetekre, melyek a koalíciós kormány hatalomra jutását elősegítette és amelyek azt a kormányt meg is buktatták. Beszél az általános választói jogról és az önálló magyar bankról. Mindkettőt szükségesnek tartja. De míg az előbbit tanulmányozás nélkül nem lehet megvalósítani: úgy az utóbbit lehetetlen a Justh párt programja szerint felállítani. Elsősorban is feltétlenül szem előtt kell tartani a nemzeti szempontokat és az ország erejét. Az az ember, aki az ország akadálytalan haladását, erősödését kívánja, nem tehet mást, mint csatlakozik a nemzeti munkapárthoz és erejéhez mérten diadalra segíti báró Podmaniczky Endre zászlaját.

Vinkler Elemér dr. szabadkai iparhatósági biztos szólalt fel ezután, beszédét azzal kezdte: Régi magyar szokás, ha a szomszédban öröm van, úgy a szomszéd felkeresik örövendő szomszédját, hogy osztózkodják örömben. Így tett ő is, mint jó szomszéd eljött, hogy a bajaiak örömben osztózkodják és egy pár szóval ismeresse báró Podmaniczky Endre érdemeit. Alig pár éve annak, hogy Podmaniczky Endre báró Szabadkán letelepedett s máris városzerle közbecsülésnek, közszeretnek örvend azáltal, hogy minden szabad idejét arra fordítja, miként lehet segítségére, miként támogadhatja az arra szorult polgártársait. Mint a Dmke. szabadkai iparosztályának elnöke, mindent elkövet az iparosság érdekében. Az ő nevében furódik, hogy a londoni magyar kiállítás megtartott, mert nem kivéve fáradságot, befolyását teljes sulyával érvényesítette az illetékesek előtt, hogy a kiállítás el ne maradjon s a magyar iparnak a külföldön is nevet szerezzen. A magyar ipar termékeit a külfölddel is megismertesse. Ugyancsak az ő érdeme, hogy a szabadkai iparos kiállítás sikerült. Azt mondta akkor nekem: kerüljön bármibe, a kiállítását meg kell tartani. Ha deficit lesz — a sajátomból fedezem. Ha a deficit kéteser forint annyit adok, ha több, többet.

Az ő kapuja, az ő erszénye soha sem volt zárva a hozzá fordulóknak előtt. Mindent elkövetett, hogy a segélyre, támogatásra szoruló bajai orvosoltassék. Pedig ő nem volt képviselő, de munka és emberszerető lelke nem hagyta nyugodni, pihenni. Dolgozott, fáradozott, mert akkor érezte jól magát, ha munkálkodhatott.

Ez a pár eset, mit itt báró Podmaniczky tudta és engedelmé nélkül előadtam, úgy hiszem meggyőzte önöket arról, hogy milyen nagy nyereség lesz Baja városára, ha őt képviselőül választja.

Vinkler Elemér szavait hangos ellenzéssel fogadta a polgárság.

Majd lelkes éljenzés közepett Vojnits István báró emelkedett szólásra, beszédét itt közöljük:

Vojnits István beszéde.

Mélyen tisztelt Barátaim!

A heves küzdelem elején ígéretet tettem arra, ha módom lesz reá és az alkalom úgy engedi, az én régi bajai polgártársaimat és elvárataimat itt Baján üdvözölöm. Hogy ígéreteimet eddig be nem váltottam, annak oka az, hogy pártunk küzdő harcában erre eddig nem volt alkalmam.

Az Önök tisztelt jelöltje (zajos éljenzés) hosszú programot mondott az imént és az előttem szóló barátaink is megvilágították a nemzeti munkapárt programját.

Csak pár, igen rövid szót akarok Önökhöz szólni, igen tisztelt Uraim. (Halljuk, haljuk!)

Ha végig nézek Önökön, be kell ismernem, hogy a nemzetnek Baja városában élő tagjai megfontolt és éretten elemei az országnak és mindig szívesen hallgatták az igaz szót, (Ugy van!) és a nemzetiség és felekezeti harcot Önök nem viszik bele a politikai küzdelembe. (Ugy van, nem is szabad, az ellenpárton tessék ezt!)

Ha végig tekintek a nagy küzdelemben, azokon a szenvedéseken, melyek a török hódoltság idején osztályrészünk volt, vagy emlékezem azokra az esetekre, melyeket a szomszéd, vagy legyőző osztrák tett velünk, be kell ismerni, hogy nem fejlődhetünk. Egygye kellett lennünk, hogy nemzetünk főállását biztosíthassuk. Hosszu esztendőket kellett ahoz, hogy király és nemzet között a béke helyreálljon. Igaz, hogy voltak kisebb-nagyobb küzdelmek, de 48 óta megdönthetetlen tény, hogy békesen fejlődni az országnak csak a 67-es törvények alapján lehet.

Fényesen igazolja ezen állítást a négy és fél éves koalíciós uralom.

Méltóztassék megnézni tisztelt Barátaim, talált-e vajjon más kormányzati alapot a függetlenségi párt, mint a 67-es alapot? Csak a 67-esnek van és volt (közbeiktállítás és less.) létalapja.

Nem térek ki a nagy politikai kérdések ismertetésére, kifejtették azt az igen tisztelt előttem szólók s különben is azokat a hírlapokból igen jól ismeri a közönség.

Azokból a hangzatos szavakból, melyekkel a függetlenségi és 48-as párt hódítani akart, beszűntették az igazságot és meggyőződhetek arról, hogy mi üdvösebb, mi jobb az országra: az a hangzatos jelszó-e, vagy a nemzeti munkapárt programja?

Hatalomra jutás előtt azt hangoztatták, hogy meg kell csinálni az önálló vámtérületet, az önálló bankot, rendezni kell a katonai kérdéseket és ki kell terjeszteni a választójogot és mindezek fejében megkaptuk a kvóta felemelést. (Ugy van! Le a 48-as állapotokkal.)

Azok az emberek, akik azt mondták egykor, hogy a delegációban nem mennek, mert igaz magyar embernek nem szabad részt vennie a közös költségek tárgyalásában, midőn módjuk lett volna a részvételt megtagadni, sietve foglalták el helyeiket ott. (Szégyen-nyalázat! Le

velük) sőt szóltanul egyeztek bele a költségek felemelésében is. (Ugy van!) Milyen tisztelt Barátaim! A nagy politikai kérdésekből mégcsak a *választói jogról* kívánok szólni. (Halljuk!) Hát ez a kérdés még nem forrott ki. Még nem tudhatjuk, mi üdvös és mi káros ebből a jogkiterjesztésből ennek a nemzetnek Mindaddig, tehát míg ez a nagy kérdés teljesen tisztázva nincs, a *választói jognak mikénti kiterjesztéséről* időszertei beszélni.

Mink 67-esek, a »pecsovicsoknak«, »labancoknak« csufolt nemzeti munkapárt — szemben a 48-as függetlenségi párttal — kifogásoljuk, hogy egy ilyen gyöngé nemzeti, mint mi, elszakadunk Ausztriától. Azt hiszem, ezt Önök is belátják, igen tisztelt Uraim! (Ugy van! Éljen! Halljuk!)

Szeretném látni azt az embert, aki azt meri állítani a nemzeti munkapárttól, hogy nem óhajja az önálló bankot, külön vámtérületet és hadsereget. Hisz mindannyian sóvárogjuk ezeket, de most még gyengék vagyunk mindezek megvalósításához. Aki többet markol, mint amennyit a keze enged, rendszerint semmit sem fog. (Ugy van! Percegik tartó éjjenz!)

A nemzetiségekkel, felekezetekkel békén kell élnünk; nekünk testvérünk minden e hazában élő ember. Az 1848. évi XX. t.-c. rendelkezéseit teljes egészében végrehajtani kívánjuk. (Zajos éjjenz!)

Nem jöttem ellentéteket tenni és mikor föltartam a nemzeti munkapárt álláspontját, óvakodtam attól, hogy a legkisebb sértő szót is mondjam az ellenpártból.

Én abban a tudatban vagyok, hogy csak 67-es alapon lehet békésen kormányozni. Híve vagyok, feltétlen híve maradok a 67-es politikának és önöket, mint jó magyar embereket és igaz hazafiakat — Szeretett Polgártársaim — arra kérem, segítsék diadalra a nemzeti munkapárt lobogóját ebben a városban.

Vojnits István báró beszéde után Turj Máttyás szólalt fel és a következő beszédet mondotta:

Igentisztelt uraim,
szeretett választó polgártársaim!

Azt hiszem, mindannyiunknak közös óhajtásait fejezem ki, amidőn a legelső sorban a mi tisztelt képviselőjelölőnknek báró Podmaniczky Endre urnak köszönetet mondok azért, hogy programbeszédjét elmondotta. A programbeszéd, t. uraim teljes bizonyítékot nyújt arra nézve, hogy képviselőjelölőnk megvalósztatása esetén töle telhetőleg mindent el fog követni az ország és a mi oly igen megpróbált és sokszor mellőzött, szép és jó városunknak a fejlődéséért és polgárainak a jó létéért és boldogulásáért; őszinte köszönetet mondunk továbbá t. uraim! Dr. Leibach László és Dr. Winkler Elemér ügyvéd uraknak is, hogy szívesek voltak pártunk érdekében szép, tartalmas és lelkesítő beszédekkel mondani. Különösen pedig hálás köszönetünket fejezzük ki báró Vojnits István ur órméltóságának, aki országos, sokoldalú elfoglaltsága mellett, fáradságot nem ismervé, ígéretéhez képest eljött és képviselőjelölőnk és pártunk érdekében remek, lelkesítő, hosszú beszédet mondott és ezzel a választópolgárok at zászólónk, a nemzeti munkapárt zászlaja alá való tömörülésre buzdította és lelkesítette.

Az elmondott programbeszéd a hallott többi beszédek alapján most már biztosan merem remélni, hogy pártunknak, a nemzeti

munkapártnak a zászlaját t. választó polgártársaim az önök szíves és lelkes támogatásával győzelemre fogjuk vinni. Eljen báró Podmaniczky Endre képviselőjelölőnk! *(Hosszasan tartó éjjenz!)*

Ertl József köszönő szavai után a közönség báró Podmaniczky Endre elütésével távozott. Egy megőrlőkére érdemes epizódja is volt a tegnapi napnak. Amikor a közönség hazafelé tartott, megfogta egyik munkapárti polgártársat egy Rajk-párti szavazó és azt mondta neki:

— Maguk a szemire vetik Rajk-nak, hogy kilenc éves képviselőisége alatt nem csinált semmit, hát mondja meg, őszintén, egy iárlóról jött gyereket használhat-e azonnal a mesterségénél. Rajk-nak ez az idő tanulóidő volt, meglátja, mit csinál, ha újból megválasztjuk. Ezt a dolgot, bármennyire bizarr is a hasonlat, leadjuk és nem fűtünk hozzá kommentárt. De azt, hogy a dolog megtörtént, bizonyítani tudjuk.

Szabadkai iparosok levele az iparosainkhoz.

Podmaniczky báró érdemei.

Egy levelet hozott ma a posta Szabadkáról Bajára. Akiik küldték, a munka emberei és akikhez címzették testvérei a munkában.

Ötven dolgos kezű iparos ember írta a levelet, hogy báró Podmaniczky Endre, a nemzeti munkapárt bajai képviselőjelöltje mellett szót emeljen és hogy az összparosság érdekében Szabadkán kifejthetetlen munkásságára felhívja a bajai iparoság figyelmét. Egy szívvél, egy lélekkel írták a levelet és azon édes reménytől eltelve indították utnak, hogy Baja város felvilágosodott iparosai szívében visszhangra talál szótatuk.

A szabadkai iparosok lelkes felhívásukat a Baján tartózkodó Acsél Henrik festőművész, Podmaniczky báró hűségese munkatársa címére küldötték és az ő készségének köszönhetjük azt, hogy a levél lapunk hasábjain megjelen. Olvassák el polgártársaink ezt a levelet s gondolkodozanak felette.

Iparos Testvéreink!

Nem akarunk politikálni, amidőn báró Podmaniczky Endre a bajai kerület jelöltje mellett állást foglaltunk. Nekünk szabadkai iparosoknak ez szent kötelességünk.

Báró Podmaniczky Endre a Szabadkán töltött esztendő alatt annyit tett a szabadkai iparosok érdekében, amennyit az iparosostály eddig még soha senkitől sem kapott. A szabadkai iparosok minden jogos törekvésének lelkes, önzetlen támogatója volt. Neki köszönhetjük a múlt évben rendezett iparkiallítás országos híré sikerét, neki tartozunk hálával azért is, hogy az iparosnevelésre, az iparosok anyagi helyzetének javítására irányuló törekvéseink a megvalósulás útján vannak.

Iparos testvéreink támogatását báró Podmaniczky Endrét.

Ezzel tartoztok önmagatoknak az iparosostály jól felfogott érdekeinek, mert mi úgy ismerjük báró Podmaniczky Endrét, mint aki a képviselőházban is az iparosostály érdekeinek lesz a harcosa.

Mi szabadkai iparosok a hálaérzéstől áthatva, testvéri szeretettel kiáltjuk felétek:

Éljen Podmaniczky Endre báró Baja város képviselőjelöltje.

Szabadka, 1910. május 25-én.

Hazafias és testvéri üdvözléssel
a szabadkai összparosság ötven tagja.

Politikai majális vagy a két Aladár programbeszéde. Rajk Aladáré kudarca.

Politikai céccót, függetlenségi majális rendezték tegnap a rajkhívek — vagy készszázan — abból az alkalomból, hogy valentinpárti Rajk Aladár programbeszédet mondott a Közpon-tiban. A népnépejlyre Baja város függetlenségipárti választóit hívták meg, de mert ezek teljes számmal jelentek volt Podmaniczky báró délelőtti programbeszédén és az ott hallott becsületes és hazafias beszéd alapján immár visszavonhatatlanul megutálták a rajk-valentinuralomnak város tönkretevő, állfuggetlenségi politikáját, alig kétszázan mentek el a valentinpárt gyűlésre. Ami ember ott kétszázan felült volt, az az utcai suhancok, kokárdás iskolásgyerekek és szavatanélküli kiabálók tették ki.

Szóval: a rajkgyűlés minden ízében, a legapróbb részletekig egy politikai majális képét mutatta, mely kurjongatásba és káromkodásba fut.

De hallgassuk meg Rajk Aladárét és mondjuk el sorra-rendre, mi történt azon a teljes komolytalan programgyűlésen.

Generálisösszal, jelszavakkal és nemzeti munkát rontó justpárti frázissokkal kezdte a bajai nép haragja elől a pártönkivültségbe menekült Rajk Aladár, ez se hus, se halpolitikájú exképviselő. Az igazán függetlenségi párti polgárok nem hallgatták valami nagy figyelemmel a függetlenségi pártot cserbenhagyott Rajk Aladárét, mire a szocialisták hangulata verette magát a jelölt ur. Félorra alét háromszázszor kurjantotta ki jó hangosan az általános, titkos választói jogot és a hiszékeny bajai szocialisták, kiket Rajk Aladár ur és pártja éveken át szóval és a lapjában mindig csak lebecsült, föltette ez egyszer.

A többség persze kacagott, mikor koalíció elvű Rajk Aladár tele szájjal beszélt a választói jogról és hangzott is egy-két közbeszólás, mely azt jelezte, hogy Rajk Aladár is bent volt annak idején a népjogfosztó, pluralitásosszavazati joggal előhozakodó koalícióban.

A hahota tetőpontra hágott, mikor Rajk Aladár a baja-bátásényi hidat az ő képviselői munkája eredménye gyanánt állította oda. Eddig csak a valentin-újság hirdette ezt a humbergot, ma már Rajk Aladár is ezt akarta eihetni. Pedig — hol volt még Rajk Aladár akkor, midőn *Boszkovits* Mór dr., *Lemberger* dr., megannyi szabadelvűpárti vezér kétévűdes agitációja folytán a Tisza-kormány elrendelte a Dunahid építését.

Szóval: ilyen és hasonló apró játékokkal telt az idő, mikor *Ugyatit* János dr. szállott föl a pódiumra. Kiabált, szidalmazott és káromkodott, vagy félorán keresztül és lehodott a sárga földig minden becsületese bajai polgár, aki nem híve a valentin-párti városrontó politikának.

Mikor *Koller* Dezső rendőrkapitány már nem bírta tovább hallgatni a hatósággyalázást, szípen megvonta tőle ebben az irányban a szót és ezzel a méla akkorddal végetért a rajkparti programmondás.

Ugyanebbe a rovatta való *Zsedényi* Aladárnak, Rajk Aladár justpárti elvbarátjának a dolga. Zsedényi ur, az önjelölt öt percg beszélt délután öt óraker a fötéren. Beszédekének legkiemelkedőbb mozzanata az volt, mikor a Rajk-párt egyik vezérérembeli (?) történt forró kézzorisításáról beszélt, mire valaki maliciózan köbeszölt, hogy »vajon mennyi maradt a kézzorisítás után az Ön kezében, Zsedényi ur?»

Ezzel aztán Zsedényi ur sorsa meg is volt peccseltelve.

Nevetésbe, abugolásba fut minden szava. Beszéd után barátságos tényőzörsra invitálta a polgárság Zsedényi Aladárét, öt gyermek atyját, vép budapesti néphantótt és a bajai justpárt képviselőjelöltjét.

A szerkesztésért Társszerkesztő:
ORTUTAY ISTVÁN **SPITZER ZOLTÁN.**
felelős.